

INSTITUT DES DROITS DE L'HOMME
ET DE PROMOTION DE LA DEMOCRATIE

LA DEMOCRATIE AU QUOTIDIEN

Siège : CODIAM à COTONOU (Bénin)

BP : 08-1120 COTONOU

Tél. : (229) 30-27-06 — Fax : (229) 30-27-07

L'EDUCATION DES POPULATIONS EN MATIERE DE VOTE

2

Version fongbè

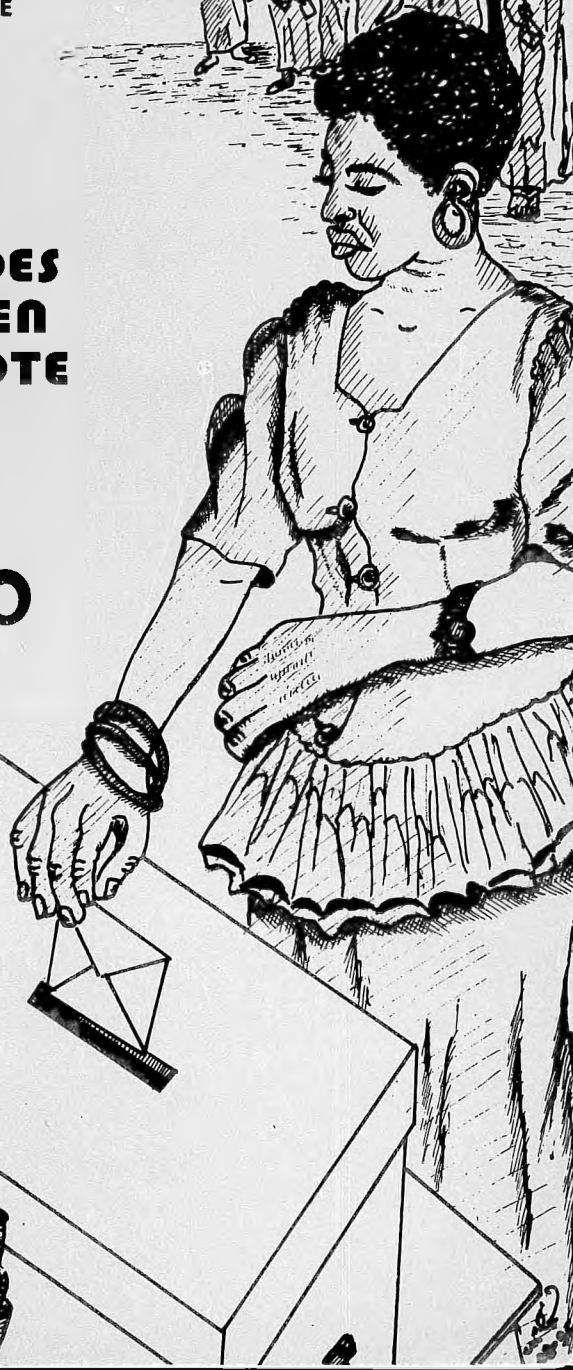
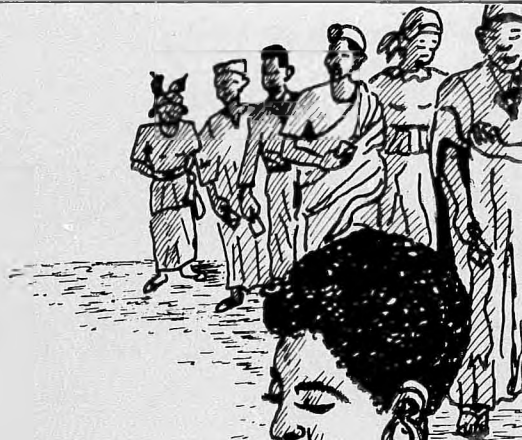
WEMA SUSO

*Mi nú mì nà so wemá bó dè
mè e ná dɔxó dó mì nú lè.*

HRE/CPR/ (3)S/6

MINISTRE NATIONAL
DU PROCESSUS
ELECTORAL
(Elections législatives 1995)

COTONOU/CODIAM
27 JANVIER 1995

18920

INSTITUT DES DROITS DE L'HOMME ET DE PROMOTION DE LA DEMOCRATIE

LA DEMOCRATIE AU QUOTIDIEN

Siège : CODIAM à COTONOU (Bénin)

BP : 08-1120 COTONOU

Tél. : (229) 30-27-06 — Fax : (229) 30-27-07

L'EDUCATION DES POPULATIONS EN MATIERE DE VOTE

2

Version fongbè

WEMA SUSO

*Mi nú mì nà sò wè má bó dè
mè e ná dè xé dó mì nú lè.*

Albert Bienvenu AKOXA
kpódó Jérôme C. ALADAYE

kpó wè tí mé dó fongbe
mè, sín flanségbé mè.

HRE/CPR/1318/6

Cette plaquette a été réalisée avec l'assistance financière de l'UNESCO

Se sinxwe ná bó dọ

Gletoxo dé mé wè mǐ dè :

*Toxódótó, toxódógbé tenme tenme lé kó
wá dọ wàsó mì wàsó mì yètón káká bò wèmá
súsó zán ó kó sékpó bǐ. Akpakpa éné ó kó dọ
mè bì jí; wà gbé mì wà gbé mì dọ kpó gégé.
Mě e kan na só ? Mě e ma na só ă ? Medé só
mò do nú nù dé ă. Glesì toxo ó mé tón lé
gbó bó dó ahwàn , bo yì to ó mé ví dọkpó
gón. Me éné ó dotóò dọxó wé ní ì; é ká mò
do nú nù é kàn wèmá súso ó hézé hézé.*

*Dotóò ó tín nù é nyí wèmá súso ó mé nú
yě, bó lé tín lèè yè nà bló gbén é nú yě.*

*Wèmá súso zán gbé sú éó, medesédó
dọkpó lẹ wá tín lèè e nọ só wèmá gbón é mé
nú yě. Bò nù lé bǐ yì linsin linsin.*

Maletòn : Jɔwágbe gbógbó cé ɔ, un mò jònó dò tomè fí sò lě gbedé ă. Dò sùn wè éló lé gblámé ɔ, bésín teníígbé káká yì vodúngbé ɔ, súnú lé nó dó ahwan bo nɔ wá, bó nó yì, bó nó dò kplé yí wè, bó nó dò kpá yí wè, kpódó sùnù gbě yètón lé kpó. Yè vè kó wá lè ɔ, á nă mò klikiklì, me dokpó ɔ lé jén nɔ yí yě.

Asíbánò : E ná cé nú wè Maletòn ! A mò nugbó sée! Azăn dè gbé nó wá sù, bò gbětà vovò àtòn, àlǒ ènè mò nó wá. Nù é ká búdo dó nye d'émé éɔ, é wé nyí dò, e dò toxò daxó dokpó ɔ mé wè yě bì nó gósín. Ani wútú yè má ká sixú dógbèkpó dò dǎn lo bo sé gbětà dokpó géé dó mǐ ă ?

Enyí mǎ wè yè bló gbén ɔ, wen ná nyí dokpó bò, wendótó ná mò agbǎn, có wensetó lo na mò agbǎn. Nǔ dǎvo e kɔn nɔ kpácá mí d'émé éɔ, oxó è yè nó hénwá éɔ, yě súnú lé jén yè nó bá d'éwú; é cíḍinǔdò xó éné ɔ kàn mǐmè nyònú lé dǎ ă dɔhùn.

Maletòn : Nye kpón lo eɔ, nǔ bǔ é jén yè nó wá káká gletoxò mītón lé mé bó nó wá bá éɔ é búdo dó mǐ. Yè só nó ná agbǎn asú mītón lé lo nú yè ná yi glè yètón lé tà ă.

Asíbanò : (kònrú kpèdè bó dò)

Gbojé tówé mè yòkpó ! Gàn súso hwénú wé yá ! Káká nú azànví yoywe dé din ó mì nà só gán yòyó. Ené wútú ó mì na só wémà. Mì ní só wémà nú yè wú wè yé dò mì vùngbá wè.

(E séyé é bó dèkpé è)

Gbejé mè noví, xó é dò finé é gédé ! Un sè dò akwé wè yè nó hén gédégédé bó nó wá dónu nú àsú mítón lé. Wá xó tówé nyí mǎ ǎ mè ! ma kènu d'èwú nú asú tówé Axisén bó jè akwé byé é jí dísí amyó ó mè.

Maletòn : Hùn wemá sónúmexó éné ó kàn mǐ mè nyònú lé dǎ à ǎ ? Wá nya né enyí yè ká wá mò mǐlo bo dò mì ní só wémà nú émi ó akwé nabí mì kaná dò yè ní sú mǐ ?

Asíbanò : Xó yètòn éné nyilo mò nukúnú jé mè ǎ mè! Yé dò xó dó xá asú cé wè gbe dokpó bò un se flúún dò mè bí wé dóná só wémà. Me dokpó tele dó nú Asíbátó dò ní dógésí me na só wémà ná é nú nyi.

Maletòn : Wémá súso yètón né lé ká tele kpé agbon nú nye lo. Me tobú tobú éné lé bì ká dù gàn ò mǎ kán sánná kpó bò yè ná kpàce

Toxóótó dé jolóná xò mi hũn mi gbé

ná? Bò lo jén yè ká mò mì nà bá dó xó éné .
wú é à ?

Asíbánò : (*Kpà gbe nú Maletòn*)

Nugbo céḍécéḍé wé a ḍò. Loó mì ká ḍóná bàḍo ná. Un ko nyàvo fó òn bo yì xwégbé ó ná kàn xwítíxwítí tòn byò Asibátó. E ná má bó ḍò akwé éé yí wé é ḍé é ḍè nà ná mí wè à ó, é ḍóná tìn nù é ḍò jije wé ḍò gletoxò mìtòn me é ḍé nú nyilo.

Maletòn : Eéné ! lèè mì nà bló gbén éné. ḍagbè bù é jén wèḡà súso ó ná hen wá nú xwé mìtòn éso nyilo ná kánbyó Axisén bó ná mòḍo ná xéḍéḍé.

Asíbánò : Nyané mì kó nyàvo fó ! Wá mì ní ḍlón dó azon ḍokpó. Mílo ḍóná mò nukúnnú jè nù é ḍò jije wé ó mè.

(*Asíbánò kpódó Maletòn kpó
ḍíḍá agban bo wílí alì.
Azon ḍokpó ó, e mò yé ḍò
toxó ó mé byó wè. ḍò atín
ḍaxó ḍé sá ó, Axisén,
Asibátó kpódó Kénnyíḍé
kpó ḍò aji dó wè. Nyònnù
wé lé ḍógbè ajidótó lé,
bò Kénnyíḍé tógbè yé.*)

Kénnyídě : Mi kúàbò asi e lé mì ! Agbòn
kpé mi dóó mè ! Alǒ nyà miton lé è mi mọ
dò fí é wé vé mi wú à ? Alǒ nè ká gbòn ?

*(Asíbánó kpódó Maletòn kpó
kpón yédé toò. Me dèó dọ
nú mè dèó dọ ní kenu.)*

Kénnyídě : Gbedéé ! Nù dé dọ mi wú vé wè.

*(E dọ mò wò éó, é húzú
kpánnukòn súnù gbè tón lé)*

Medaxó èmì ! Asi miton lé dọ xomesin wè
taun we mè. Mi lo kó bàdo nú nù é dọ yè wú
vé wé é azon dokpó ; é má nyí mǎ ǎ ó, é ná
fyan mi hú Asogba ta. Ahǒo ! dè má nyí ce
d'émè : fí è nye mò wò dé é we un nọ du
dè.

*(Yě bì bé nù kúkó. Súnú lé
we cite bo didó nyònú lé
gón. Axisén éé dọ ajihutó
nyí wé é dọ yè yóló wé có
yě kènu d'émé ní ì ǎ.)*

Asíbató : Nùgbó wè xome dọ mi sin we à ?
Kàbì Asíbánò a se dọ un jè nyònú dèvo gúdó
wé à ?

*(Nyònú lé kpó dọ yédé kpón
wè. Hwe né nú ó, Axisén
wá gó nú yě.)*

Axisén : Me ce lé mì, ényí yè má jló ná dèxó ă hũn, mi jô yè dó bó wá mì d'ájì mĩtòn. Xó dé sò mǎ ă, xwé wé dò zoji we à ?

Asíbánò : Mi ma síxome ó syà. Nù dé nù déé wé dò jije we dò toxo ó mé sín hwedénú bó dò mì kpácá wè.

Maletòn : (*ji de è lò*)
Nùgbó wè. Yibowá, yibowá hwán è toxódótó lé tòn mĩ azànví éló lé mé é wé dò mì kpácá wè. A yì fí ó, à nǎ sè è nà só wěmà, a jè dè ó, à nǎ sè è nà só wěmà, bò me dé só ná mò agbon ă.

(*Kénnyíḍě kò yě tɛ̀n*)

Kénnyíḍě : Huùn ! Mi gbɛ́jé dó midé mè nɔ e lé mì! Asú miton lé lo mɔdo nú nùdé wè mi vedó à ?

(*Xó éné è é dḵ é vé Axisén
wú taùn ! Súnú dóná dèdo
nú súnú gbɛ̀tòn dò asi
tòn nukún mè mò à*)

Axisén : Kénnyíḍě ó, gblǒ jén hwe nɔ dò !
Èè e ko dò me bì dóná só wěmá né éó nye ko
tuun dò gbe ne gbé sú ó, un ná yì, bó ná só

nyetɔn, bó ná só nú asi è, bó ná só nú noví
cè, bó só nú ví cé lé bǐ.

(Kénnyíǎ lé kó è bǔ)

Asibátó : Nyà ǎ mǎ wè è tǐnmé gbòn ǎ mè.
Wemá ó towe ɔokpó jén, à ɔoná zé ; à sixú
zé ɔó me ɔévo tamè ǎ; loó, me e jóló wé é
wè à nà zé wemá ná.

Axisén : Un gbě ǎ ; nugbó wè ; loó Maletón
ó nyi we dà nǔ cè, bó nágban ná. Fí è un
gbon é wè é ná gbòn. Nǔ è un ɔó é wá é wè é
ná wà.

Kénnyíǎ : Me ɔaxó, nú e xwedó lèé ɔó gbén
wè hwe ɔe eó, hunno ɔé síte ó, é ná no yí
só wemá ɔó vodúnsí éé ɔó hunkpá tón mé é bǐ
kén mè. E sixú bló gbòn mǎ ǎ. E ɔó xó ɔó
wè hǔn no ɔótó. Tokponlaví-gán mìtón kó
tímé nú mǐ ɔó me ɔokpó ɔokpó wé ná wá, bó
só wemá ɔó éǔé tamè, nú me è é jló ní dù
gàn é. Asú kpó asi kpó zón bó wá ó, asú ó
hén ó, é ná só wemá nú Zinsú, bò asi ó ná
só nú Sagbó. Mì ɔóná ɔó sísí nú jlǎ me
ɔokpó ɔokpó tón.

Maletón : Hǔn mǐmè nyònú lé lo sixú só wemá
né hǔn?

Kénnyídě : Kpoun tɔn wè ă mè, dandan we d'ējí. Me e ve kó sîxú dọ xwè afɔtɔnnukún ɔtɔn é bǐ, súnú wé à, nyònú wé à, yě bǐ dóná sọ wěmà.

Axisén : Un yì wèmaxómè ă nùgbǒ, amǒ un nyénwíìn ganjí ; mi ma dọ mò wá wé bó gbà to ye dọ ta nú mì ó !

Kénnyídě : Hwe kɔnɔ mò nukúnnú jè nù dé mè gbedé à? Eè a ma mò nǔ jè nù dé mè ă, b'è ka tǐnmé nú wé éó, a ma na yísé bó xwé à ?

Asíbánò : (*Đó nú Maletɔn*)

Xó té díè mì bá è ? E ma yáwǔ lékɔ ná dìn à ó, é ná wá tlén asá.

Maletɔn : (*Eyé dówè ná*)

Eèǒ ! Hwe jó yè dọ ; nǔ è yè nó mó d'émé éó yè wé tuùn.

(*Xó né dọ wè yè dé bò to ɔ
mé ví dotóógán dọkpó sín
mǔto dín. Akwé dǎdǎ é nó
wá dọ vodúngbé dọ xwé é
dọkpó wè.*)

Asíbátó : Me ce lé mì ! Xó kpé mi. Un tuun dọ noví mǐtò dọkpó dọ toxo ó mè dìn ; bó mǎnújè xó ó mé hú mǐ bǐ. E hén ó, é ná

gbàjě mé nú mǐ ; éyě sìxú dọ adingban nú mǐ
ǎ.

Axisén : Nùgbǒ wè ! Mi wá mì yí mó è. Mǔto
ton we dín gbòn fí dín.

Asíbanò : Mílo hen ó mì nà hwédó mi à ?

Súnù àton lé : Een mi wá mǐ yì.

(Yě bǐ sọ alì bó dídó
dotóó ó xwé, b'è mọ dọ yè
kpó dọ xó dọ wè. Èè yě
jè hontogbójí és, nyònú
lé zónlón agbàn yètón lé.
Axisén jè nukòn, bò mè
dèlé xwédé è. Dotóó ó yáwù
kpé yě : dọ éè é mò yè és
é kpácé è.)

Dotóò : Mi kúàbò me ce lé mì ! Nyílo ó
wíwá wé jén un de né. Nù dé má jé né ?

Axisén : Nù dé jè ǎ towè noví ! Nyaví tówè
kénnyídě è azòmé gló dọ wèmaxómè doko ton
sín xò ayizén gó ó mé és wé dọ gblò dèlé dọ
nú mì wé, bò mǐ dọ mì ná wá bàdo ná dọ gòn
tówè.

Kénnyídě : Dotóò nù é wú mì wá fí kpoun
és, é wé nyí wémá súsó xó ó, nù é d'émé és,
à nà tín bì mé nú mǐ.

Asíbató : Ahéènn Dotóò ! Me dèbù ó, e no wá dò mì ní só wèmá ní è. Mì ká m̀do nú wèmá súsó xó dé ă : mĩ tuùn lèè e no só gbén é ă. Mì dóná mò nukúnnú jé mè, bó ná tuùn lèè mì nà só gǎn m̀tón lé gbón é.

Dotóò : Me ce lé mì ! Nũ dagbe wè mi bló. E ma mò nukúnnú jè nũ dé mè à ă, kan wè e no kanbyó. E ná cé nú mi. Tlala ó, é ná cé nú no e lé. Cóbónú na yígbe nú mi ó, xó d̀kpó tínn b̀ Asíbató d̀ b' é jóló ă b̀ nă kènu d' é wú. E d̀kpónó wé kónó lén m̃ ă, mime gègè wé no vésín, wèmá súsó ó, gǎn súsó wé sín. M̃ wé ă ! Me è mi no só lé ó, gǎn wè yè nyí ă.

Enyí togán wé kpó, d̀menu we kpó, tokponlavigán wé kpó, kómè kómè lé gán wé kpó, yè bĩ ó, gbeyíd̀ toví lé tón wè yè nyí. Yè nábo nó wá só gǎwù d̀bù dó k̀, bó nó dè gǎn f̀ dèbù ó, gbeyíd̀ m̀tón wè yè nyí. Mì wé zé yè, gbeyíd̀ wè yè nyí, azòwánútótó wè yè dóná nyí. Yè nyí gǎn wásénmì ă.

*(È Dotóó d̀ xó d̀ wé éó e
d̀ nũ é tínmé wè é dé lé
sín ye mo wè; bó d̀ gbe
ton se wè...)*

Dotóò : Eté ká nyí wè má súsó ?

«Wè má súsó wé nyí dō tovi dokpó dokpó ní dō lèè éyè jló dō è ní hèn to ɔ gbén é, kpódó me e ka sixú hèn to ɔ ganjí é kpó.»

Wè má súsó hwénú ɔ, tovi dokpó dokpó nɔ dō nù é bá wè é dè é, linlin è é dó dó to ɔ sín hinhèn wú é, Wè má súsó tón ná zón bò àlò élo tón ná nò to ɔ sín hinhèn wú, bò jlò élo tón na nyí wiwa.

Asíbató : Hùnn me dokpó dokpó wé ná wá dō nù é bá wè é dè é, nù é nyí jlò tón é, gbòn wè má súsó tón mè.

Dotóò : Eéné; hùnn «wè má súsó ɔ, mè bì wé kàn; me dè sín wè má súsó hùgǎn mè dè tòn ă; me dè ká dóná m̀̀do nú èè mè dèvo sɔ é ă ... Toxódógbé kpó, togán kpó, wè má súsó dèlè kpó, mè dèbù dóná m̀̀do nú wè má è toví dèò sɔ é ă.»

Axisén : Annyí nya ! M̀̀hùnn asi ce hen ɔ é ná sɔnù, bó zòn jolokokò, é dókponó, bó yí sɔ wè má, ma tín núdè mé nú mí né hùnn! M̀̀ dɔ gbén wè a dè à?

Dotóò : M̀̀ wé sésé ! Wè má súsó tuùn asú dō asi mè ă: dō wè má súsó ténmé ɔ, towe è à sɔ

é kpó éè asi we só é kpó bì wé dò hà jí. Me
dòkpó dòkpó dó ace e na só wèmá éé jló é é.

Maletòn : Hũn mè bĩ kpaa dọ wè e de à ?
Yòkpóvú lé lo, azunzonnò lé lo, wèmá súso ó
kàn yě lo we à ?

Dotóò : E kàn yě lo ganjí. Me e ve kó sìxú
dó xwè afotonnukún átòn é bĩ, nú sèn dé má
xò yě à ó, nú yè ká dò lugbe ó, me éné lé
bì dóná só wèmá; yè hén ó, yè nà lé byó dò
è nì só wèmá nú émí. Amó nũ dòkpó ká tíìn.
Enyí me dé jló dò è nà só wèmá nú émí bónú
émí ná nyí dẹmenu ó, é dóná dó xwè kwatón
dò xwe e mè e dò wèmá ó só wé é. E ká nyí
dò togán wè, é jló ná nyí ó, é dóná dó xwè
kandé.

Me e ko wà nũ nyanya dé, bó kó sèn gan
nú sùn atòn dó ajo wú, nyònú kpéxóxa gǎnnù
gànnú wú, me xodu wú, adingbàn zèkpeté,
kpódó nũ hũnmè m̀húnkótón lé kpó wú é dẹbũ
sìxú só wèmá ǎ, e ka lé sìwú só wèmá nú yě
ǎ.

Asíbánò : Bò dégénó kpúkpwe lé, me e dò
azon zanjí lé, nyónú è vì tón bíé dò
ajidonu é, yě me éné lé é má sìxú zèhwè à
éó, nẽ mǎ yè kán ná wá gbèn ?

Dotóò : Mè dǎdǎ é má sixú tǒn à lé ó, sén ó
dò lǎè yè nà bló gbén é. Me e ma jè ago dé
bò wémá súsó ná gló è à éó é ná sé me dó
b'è nà só wémá dò ten tǒn mè. Lǎè é ká ná
bló gbén ó diè.

E ná wlán wémà dokpó, bò kómégán tǒn
lé ná d'alo mè. Me e zón azò éné gbé é já é
lò ka dóná dò sén lí jí, bó ká ná dò toxò
dokpó ó mé xé è.

*(Hwenu dotóó ó dò xó dǒ wé
éó, e dò degénó kpukpwé,
azunzonnó kpódó xoxónó
kpó sín ye mo wè.)*

Asíbató : Eén! Bò dandan jén asú kpó asi
kpó vì kpó bì nà só wémá ó à ? Nú un ma ka
yi só wémà à ó été medé ká ná wá nú mì ?

Dotóò : A ma yi só wémà à ó, è ná wà nǔ
dǎbǔ nú wè ǎ. Amǎ é ká nyó bó nú a yi só
wémà dandan, hwinya hwinya ma dékǒn, ahizi
ma dékǒn, bésín gan ténwe mè zǎnzǎn káká yì
gan tǒn mè hwelékò; dó wémá wè toví lé nó
só, bónó dó cyán me e ná nò tonu lé é, bónó
dó dò lǎè yè jóló nú è nǎ hèn to ǒ gbén é.
Hǔn nú mèjomè gègè gòn wémá yí só ó, é ná
kpó nú likpánò, ahannumúnó délé, ajotó délé
kpòun; bò yè ná yí fò yètón dǎhún lé dǒ to

*Azizonnó lé, dégénó kpikpwé lé, xoxónó lé, me e ma sixú yí só wěmà
yè dēsú à lé hén ó, yè nà zón me, bè nà só nú yě, dó tèn yètón mè.*

ó nú. Hweénénú ó mejome e ma yi só wémá à
lê ó yè só ná gbé nù dé ă.

Asíbató : Din wè nye jè nukúnnú mó jè nù é
nyí wémá súso kpó nù é wú è dona yí só wémá
é kpó mé jí é diè. Amô Dotóò, xó gbé kpó
mè.

Dotóò : Een Asíbató é kpò nù è à kanbyó é.
Wémá súso ó afo didè nabí dé nabí dé wé
d'émè.

E sù hwetonnu ó toxógan súso lê ná hùn
wègbó wémá súso tón bò toví éé kó dó xwè
afotonnukún áton é bì ná dó nyikó yètòn
wègbó éné ó mè, bò è nă fò kén yètòn, bó ná
tuùn me nabí é jà wémá só gbé é. Nă e kan
ná wàzò éné gbèn?

Toví, Benééví we à nyí, bó kó dó xwè
afoton nukún áton dò xwe e mè è jòló ná só
wémá é; a xwè nyikó tówé dó wémá súso wègbó
ó mé gbé ó, à nă hèn medé dogesí wémá tówè
dokpó nu è nă tuun dò hwi wè nùgbó. E sixú
nyí medé dogesí wémá kpaà ; àlô jiji wémá
tówè, àlô hùnnnyòkún wémá towè. Nu kpono we
nú wé ó, à nă xélé kpono zowatú wémá tówè.
Me e wàzò fó bó dò gbeye me lélo hen ó, yè
nă zé wémá é dé éné xélé é lo tón. E gósín

éné lé jí ó, e hen ó, è nà xélé axɔsú wémà dǎbǔ é vé kó dógesí me ó céqécéqé. Enyí me dé má dó wémá éné lé dǎbǔ à ó, kómégán tón lé hén ó, yè nà bló wémá d'así ní ì; bó ná xlé dǒ é nyí Benééví jiji, bò sɛn dé kún ká xó é bónú wémá súsó ná gló é ó.

*(E só wémá éé jí e dè.
Benéé tó dó é dokpó tòn tè)*

Axisén : Hũn ényí fí éló wè un nɔ nɔ ó, un sixú yí só wémá dò dǎ ă né hũn.

Dotódò : Mǎ wè. A yi ná nyikó tówé dò fí è a nɔ nɔ é, bó yí wémásótó wémá tówé dò finé ó, é nyó hú. Enyí ganjí wé nyí ó, fí è medé ná nyikó tón dé éó wè é ná só wémá dè. Nũ dokpó ká tíín bò un dóná tínmé nú mi. Enyí medé xwè nyikó ná gbé bó yí fin nyikó dǎvo ná, àlǒ é yí ná nyikó dò fí gègè ó, sɛn ná xó è, bé ná vé tílílí.

Mǎ dokpó ó sɛn ná xò me e xwè wémá só xómé bó hèn àlyannú é. Eè e ka dò alyannú éó, tú dandan wè ă: jiví díé, asyoví díé, glankpa díé, kpota, akúnmé dɛnkpe ..., nũ hũnme, hũnme éné lé bí ó, dè dóná dò mesí bónú è nà byó wémá súsó xó mè ă. Mǎ dokpó ó mè dǎbǔ hen àkwé, alǒ nũ alokpà dǎbǔ wá nú mi bo dǒ mi ní só wémá nu émí, alǒ mi ní

só wèmá nú me tòn dé ó, mi dóná dégbà, bò to ná sè, dọ sèn wé gbé walo éné lé bì gbídìgbídí.

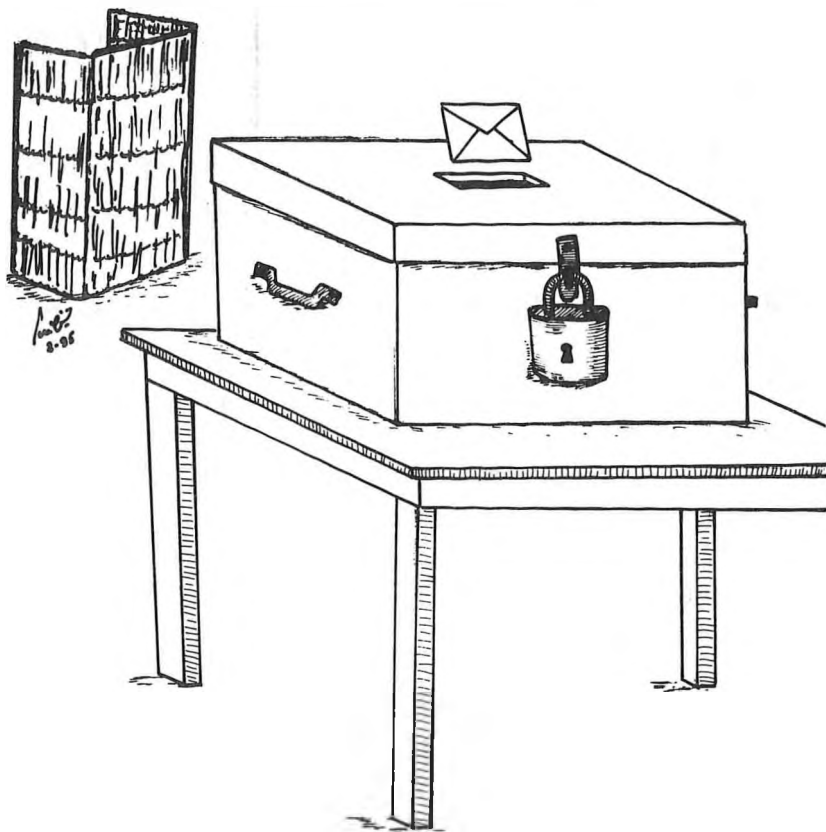
Kénnyídě : Dotóò xó éné sè hùn yì agă : nú un ma ka byó nù ó ă nú e ka wá ná mí ó lo ?

Dotóò : A yí hùn hwi kpó me e ná wé é kpó bí jè sèn mè. E sìxú dóhwe nú mi, bò mi sèn gan nú xwè àtósón, bò mi ná lé sú akwé dé bé ná yì lǐvì dọkpó.

Kénnyídě : Dotóò ! E ná cé nú wé káká ! Nù é kédé é kpò din bò mì nà byó éné nyí, wèmá súsó zán ó gbé sù hùn, me cè éyé lé ní má lé búvo d'émé ó. Nye dọ fí din eó nye ko sọgbè. Azàn ó ní vé yáwù wá dọ wé jén un dè. Din ó Dotóò, mì nà byógbè. Kúdó nù tǐnmé nú me.

Dotóò : Eòó ! nyi we ná dóbgè mi, me ce lé mì. Azò éé nyí ce ó wè mi d'álo mì, bò un bló. Tová dé mò nukúnú jè nǔ mè hú toví dèlé kpédé ó, é dóná tǐnmé nú yě. Mi lòmǒ din ó, mì mò noví mitòn dè ó, mì na tǐnmé ní ì.

(Eè Dotóò ó dọ mò éś jònó
tón lé cíte bo didó kpó
xome hunhun kpó.)

Wemá súso gbá ó dóná dọ súso gbaun gbaun.

(Wèma súsó zangbé sù; zǎnzǎn
tèèn; dọ axosú sín wèmaxómé
xwé dọkpó. Me e já wèma
súsó zó ó wá gbé lé dọ ayì
júnjón, kpódó toxódógbé lé
sín gbeyídó lé kpán. Me e
já wemá só gbé lé tò yèdè,
dè dọ dè gúdó. Me dèsédo
wemá súsó zó jí kpóntó lé
tón wá nú àzò ó ná bée.)

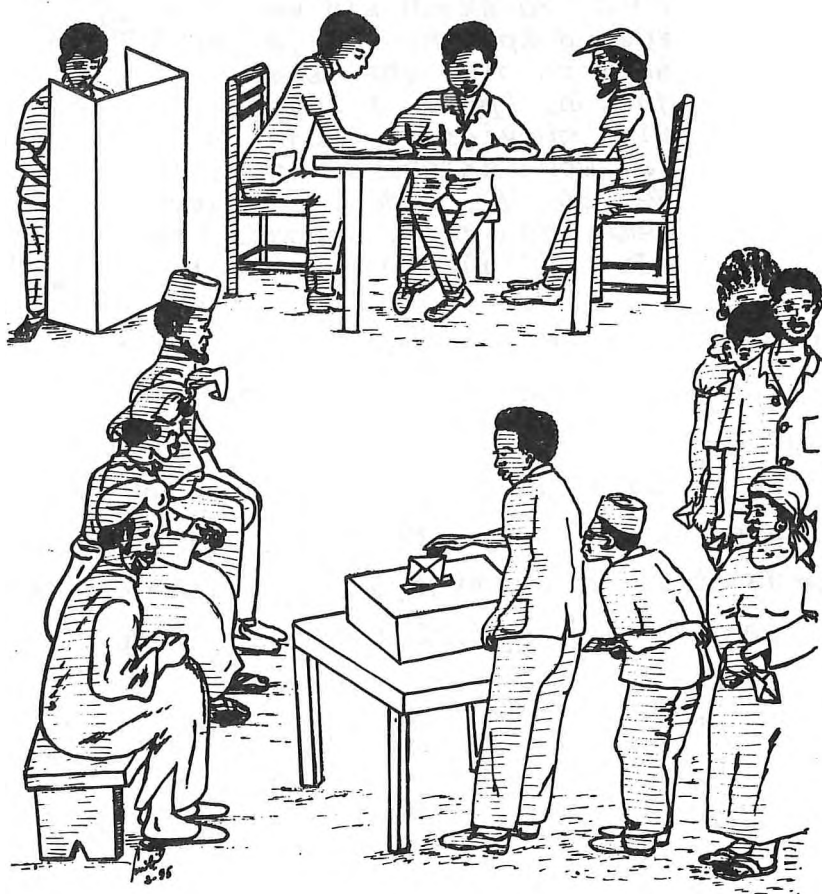
Nukontó : Me ce lé mì! Zǎn è mi fón dó
tovízó wíwà miton wú é ó víví nú mì talala:
é jè mi hú avò. Azòwató cé lé kpó nyi kpó,
mì nǎ nò nù lé nú bọ yè ná yì linsin linsì.
Mì sònù tón dọ mǎdò. Me ce le mì! Mi kúhùn
kpedé nú mì nà lé kpón dọ nǔ bǐ sògbe bónú
mì nà só wemá ó, lèè me dọkpó dọkpó jló
gbón é, bọ hwinya hwinyà dèbù ma ná tíìn à
é, bọ nùdúndón, àdón ma na wa nwén wú à è.
Amǎ é nábo gbòn dèbù ó, mì nà né wemá súsó
ó dó gan mè.

(Nunkontó ó jè nù lé kpón
jí dọkpó dọkpó. E yì dè
kón ó e nǎ xlé yè tón...)

Nukontó : Me e zé wemá ná gbé e ja lé bì
sín gbeyídó lé dọ fí à?

Gbeyídó lé : Mǐ dọ fí !

(E zè yè xlé...)

*Wemá súso nùjònú ɔaxó kpataki wɛ: è dònà bló ɔó sɛn xwí jí,
lyéngbè lyéngbè .*

Nukontó : Eéné! Mi ma mo dọ̀ mè miton lé bì sín wemá dọ̀ fí bó súkpó ganjí à? Mi ma mo dọ̀ e tò wemà tenme tenme le bì dọ́ sonu sonu, bò dẹ̀ kún yìjǐ hú dẹ̀ ó à?

Wemà súsó zọ wá tó lé : Eén !

*(Hwenu è é dọ̀ xo dọ́ wé éó,
e dọ́ wemá é ná só wè e
de é xélé wè)*

Nukontó : Din ó mi ná kpón dọ̀ kpá é gúdò è nà só wemá dó wèkpó me dẹ́ ó má dọ́ blǎ dẹ̀bǔ dọ̀ wù né éjí.

(E zé kpá ó xlé)

Nukontó : *(E dọ́ nú wemá só tó lé dọ̀)*

Nù é bló gbé mi ja éó mi tuun dọ̀ nǔjònǔ daxó kpataki dọkpó wé nyí nú tò mǐtòn: mò wú wè mi fónzǎn d'éwú. E dọ̀ mò có mi na kénklén bó dótó mì, bò lèè nù lé ná yí gbén éó nà lé vó tǐnmé nú mi kpédé. Lèè mi ko to gbèn din éó, mi ná nò mǎ xwíí bò me dọkpó dọkpó ná dín, lyěgbè lyěgbè gbòn wemá súsó zó wátó éló lé nùkòn. Yě mè éló lé ó àzǎ yètón wé nyí dọ̀ yè nà kpón wemàsótó sin wemà miton cédecédecé; bó ná kpón dọ̀ nyíkó miton ka dọ̀ wègbò kó éló tón mè nùgbó ájí. Èè mi só wemà miton vọ éó, mi na lé vó gbòn

nukòn yètòn, bó tè àlósú mitòn amyó ó kólwe
mè bóná dó xélé dò mi ko só wemá fó; dó me
dokpó dóná só wemá azòn wè ă.

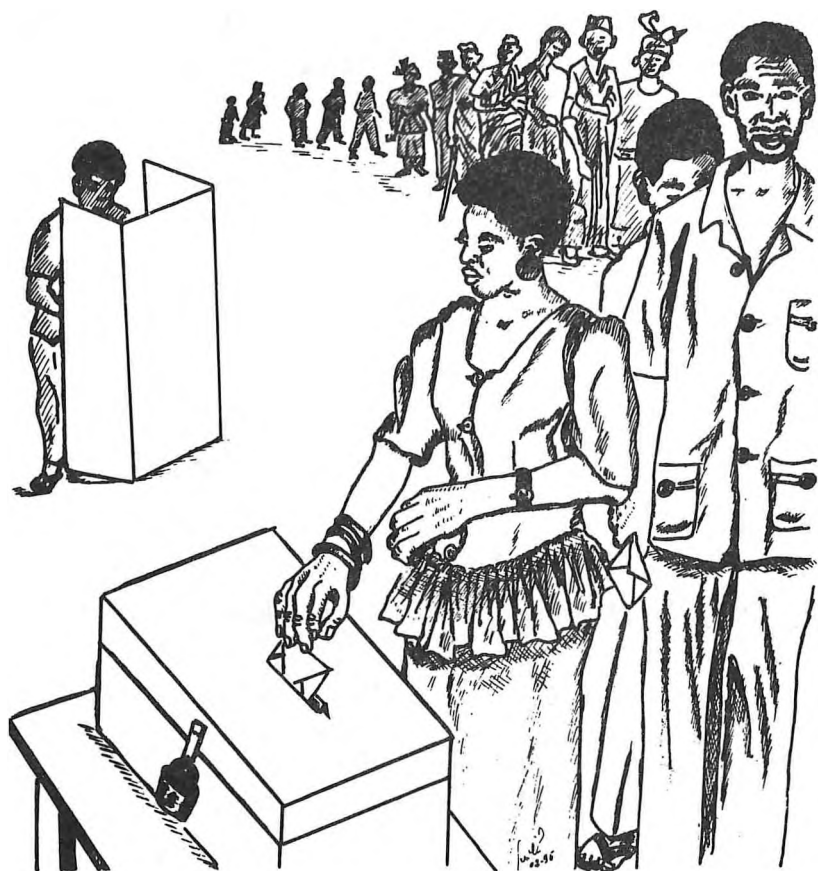
(Nù é tǐnmé wè nukòntó ó
dé éó e dò ye tòn xélé wè
azòn dokpó)

Nukòntó : Me dé wá ó, é ná só wemá tenme
tenme e dò fí lé é dokpó dokpó kpódó wèkpò
dokpó géé kpó.

E bló mò vó ó, é ná yì wemásókpá ó
gúdó. Hwe e nù é dokpó dò kpá ó me éó, é ná
só me e sín wemá joló éé dó wèkpó ó me. E
bló mǎ hùn é yígbe nú me éné ó né ; bó
yígbe nú nǔ è é ná wá é né. Amǎ me ce lé
mì, àyì mitón ní dò tè. Mi ma wònjì bó zé
wemá we dó wèkpó ó mé ó. Mi ka dóná dó
wuntùn dǎbǔ wemá è mi zé ó àló wèkpó é mè
mi zédó ó wú ă. Mǎ dokpó ó, mi sìxú zán
wèkpò dǎvo zè éè mi só dò fí é wú ă. Mi ma
bló nǔ wunmè éné lé bǐ dó àlò yètón lé jí à
ó, è nà lén wemá è mi só é ă.

Eè mi zé wemá miton dó wèkpó ó mé éó
mi na lékò wá wemá súsó zówátó lé nùkòn fí,
bó ná zé wèkpò miton, miǎesúnó dó wemá gbá
éló mè.

Din è gbeyídò me e na só wemá ná wè e

Wémá súso ó mè bi wé kán : nyonú lé ló dóná só wěmà.

de lé bì kó dọ́ fí éś, mì ná kpón cédécédé
dọ́ wèmagbá ọ́ dọ́ vǝ sésé áji; cóbò mi ná jẹ
wema só jí.

(E xélé wèmagbá ọ́ bẹ dọ́
vǝ nùgbó.)

Nukontó : Din ọ́ mì ná sú wèmagbá ọ́ bo tlé
è, gbánwún gbánwún.

(E só gbà tlétlé ọ́ xélé.)

Eéné! Me ce lé mì, din ọ́ mi ná jẹ toví
zó éé gbé mi tón é wá jí jén kpò.

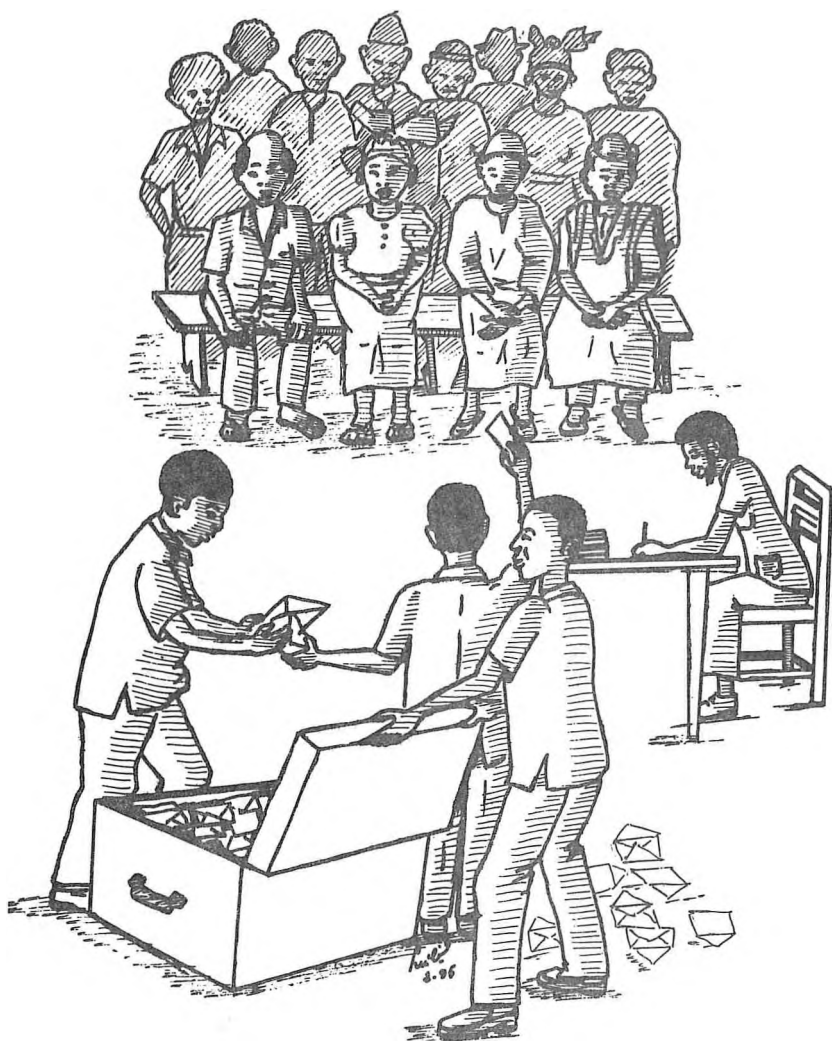
(E xélé me délé bọ yě dọ́
wèma só wè.)

E sù hwelékò gan tóón mé ọ́, me e joló
lé bì ní sògbè dọ́ fí nú è nǎ xà wèma è è só
lé dọ́ nukún yètón mè.

(Din ọ́ e gosín wèma só xósá
bó yí jẹ tokponlaví zó wá
xwé dọ́ kpléxò daxó dé mè.
Myo kpé dǝ, kpé dǝ nú è
nǎ mò nukunnú ganjí. E só
wèma gbá dokpó.

* E to kpón dọ́ é dọ́ tlétlé
ganjí áji.

* E xà wǝkpò nabí é d'émé é,
bó kpón dọ́ é sògbe xá me
nabí é dóná só wèma dọ́
kó é mè é gósín é á jí.

Enyí e dọ wèrà è è só lẹ xá wé ọ, mɛ e jló é bì hén ọ yè ná nò
tɛn tɛn mè.

* E blõ éné lé bì vó éó, e
jè me è è só wemá ná tenme
tenme lé é nyí nyló jí.

* Eè e dõ nù éné lé bì mó wé
éó, è lě dõ tnmé tón sé
wè ázon dokpó. Hwe délé nù
hwe délé nú ó, e nò xlé
Asíbató, Kénnyidé, kpódó
Axisén kpó bò yè dótóte
bó ká hùn nukún cédécédé
bó lé dõ nù é dõ jije we
lé bì mó wè ; bó lé dõ
bì sé wè.

* Eè è lén wemá è è só lé bì
vó éó e dõ me e du déjí lé
é. Kénnyidé kpó Asíbató
kpó Axisén kpó yè tntín
sín fíné bó yì àhannu xó
dé sá.)

Kénnyidé : Eté. Me ce lé mì, nù è e nò
yòló dõ wemá súso taun e né. Me e ba nú è
ná só wemá nú yè lé yì dě yì dě, bó dõ xó
yètòn yètòn có me dokpó dokpó só wemá tòn
lèè é jóló gbón é, kpódó yèyí kpó, bò
hwinya hwinyà dèbù tìn ă.

Axisén : Hwi me e nò mòdo nú nùbì éó a
tuun d'áyí dõ nù lé ná yì gbòn mǎ ă ?

Asíbató : Ené wè mì sáná bàdo ná dìn ă. Nù
é jéxá dìn e wé nyí dõ me dokpó dokpó ná
kó tuùn nù tenme tenme è é dóná wá lé d'ayi
mé cónú wemá súso zán ná sògbè. E dóná lé
tuùn nù è è dóná wà wemá súso zán gbé é

kpódó hwenú è è nă dồ wèmá è è só lé xá wé
é kpó.

Axisén : à nyó hwe dəsú ! A kan ná tuun
nũdokpó. E dọ è nì só wèmá éó, e dọ è tón
àhwàn mè ă ; e ka dọ e xòhùn ă. Àànheéné !
Bò toxódógbé délé, kpódó toxódótó délé kpó
kón nó wá jè hùn mé nú me gángángán bó nó
dọ mè lě jén è na só dandàn. E má nyí mǎ ă
hũn kpota ní yì jǐ nú glankpa ní yì jǐ.

Kénnyídě : Nũ è e dọ káká bò Axisén dəsú mò
nukúnú jémé né éó ahantón jén è nă nũ. Enyí
me débũ we dú déjí ó è dòná zé àlọ ní ì.

*(Ye zě àglaswé dó jǐ, bó
nũ àhàn; bo dó hán.)*

Impression : Imprimerie Notre-Dame
BP : 105 • Tél : (229) 32-12-07 • Fax : (229) 32-11-19
N° d'impression 0092 - 03 - 1995
Dépôt Légal : 1er Trimestre 1995
Produit en République du Bénin

